

Szczegółowe wymagania programowe. Klasa 4

Wymagania do poszczególnych działów programowych są uporządkowane analogicznie do układu materiału w podręczniku Jacka Kopcińskiego *Przeszłość i dziś Literatura – język – kultura. Liceum i technikum. Klasa 4. Zakres podstawowy i rozszerzony*. Zapis wymagań odpowiada koncepcji podręcznika. Kształcenie literackie i kulturowe jest w większości powiązane z kształceniem językowym i tworzeniem wypowiedzi. Kilka zagadnień językoznawczych (i związane z nimi wymagania) zgrupowano w osobnym dziale pod nagłówkiem *Kształcenie językowe*. Zamieszczony tam materiał odpowiada tematom poświęconym w planach i rozkładach wyłącznie treściom kształcenia językowego. Ostatni element wymagań odnosi się do tekstów użytkowych.

Uszczegółowienia i doprecyzowania większości wymagań znajdują się we właściwym planie wynikowym opracowanym na podstawie podręcznika Jacka Kopcińskiego *Przeszłość i dziś Literatura – język – kultura. Liceum i technikum. Klasa 4*.

Klasa 4

Dział programowy. Tematyka i problematyka	Wymagania podstawowe oceny: dopuszczający i dostateczny	Wymagania ponadpodstawowe oceny: dobry i bardzo dobry
PO ROKU 1956. WSPÓŁCZESNOŚĆ uczeń:		
1. Literatura polska na obczyźnie	– określa zasady periodyzacji literatury po 1945 roku – wymienia postacie najważniejszych twórców, którzy po wojnie znaleźli się na obczyźnie – wyjaśnia pojęcia: utracone ojczyzny, mit Kresów – przedstawia kontekst historyczny i polityczny pojęcia utraconych ojczyzn – poszukuje informacji, wskazuje źródła bibliograficzne, dokonuje selekcji i hierarchizacji wiadomości i skojarzeń – wykorzystuje multimedialne źródła informacji – buduje wypowiedzi na temat sytuacji polskiej literatury, formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, uzasadnienia i komentarze	– wyjaśnia pojęcia: zagrożona tożsamość, wydziedziczenie, odziedziczona nostalgia – prezentuje znalezione informacje w samodzielnie przygotowanych dłuższych wypowiedziach – porządkuje informacje na temat literatury emigracyjnej i krajowej po 1945 roku w problemowe całości
5. Egzystencjalizm i człowiek absurdalny. Powieść jako filozoficzna parabola. A. Camus, <i>Dżuma</i> A. Giacometti, <i>Idący człowiek</i> .	– streszcza powieść – przedstawia tematykę i problematykę utworu – określa świat przedstawiony powieści: ▪ czas i miejsce ▪ kreacje bohaterów ▪ przebieg wydarzeń ▪ sposób prowadzenia narracji – *rozpoznaje realistyczną konwencję powieści, określa jej cechy	– charakteryzuje i interpretuje postacie powieściowe, wykorzystując symboliczne znaczenia motywu choroby i uwięzienia – wskazuje wojnę, okupację i obozy jako genezę koncepcji filozoficznej Camusa – interpretuje <i>Dżumę</i> jako filozoficzną parabolę ukazującą tragizm ludzkiej egzystencji i postawy ludzkie wobec zła – przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazując w tekście argumenty na jej poparcie

*F. Kafka, <i>Proces</i> (przypomnienie lektury).	– rozpoznaje paraboliczny charakter utworu; przedstawia znaczenia paraboliczne – interpretuje opisy Oranu i życia jego mieszkańców podczas rozwoju epidemii – wyjaśnia, na czym polega samotność bohaterów; wykorzystuje kontekst filozofii egzystencjalistycznej – uzasadnia, iż bohaterowie <i>Dżumy</i> reprezentują różne postawy ludzkie wobec zła – *wyjaśnia, jaką postawę Camus nazywa „zwycięstwem absurdalnym” – interpretuje motto powieści i określa jej przesłanie – interpretuje powieść Camusa, sytuując ją w różnych kontekstach: historycznym, filozoficznym, egzystencjalnym, literackim (<i>Proces</i> Kafki) – przedstawia główne motywy egzystencjalizmu, interpretując go jako poszukiwanie sensu życia po katastrofie wojny, okupacji i totalitaryzmów – *omawia najważniejsze założenia egzystencjalizmu Sartre’a – odczytuje i *interpretuje dzieła sztuki, które kojarzą się z egzystencjalizmem; – wykorzystuje wiadomości znalezione w literaturze naukowej do pogłębienia interpretacji <i>Dżumy</i> – sporządza bibliografię wykorzystanych źródeł (także internetowych) – zabiera głos w dyskusji na temat utworu – zachowuje logikę toku rozumowania, rozróżnia różne typy argumentów – redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) zawierającą interpretację powieści i odnoszącą się do jej problematyki	– *interpretuje utwór w kontekście filozofii egzystencjalistycznej, wskazując jej kluczowe pojęcia (śmierć, samotność, wolność i uwięzienie, tragizm człowieka absurdalnego), – *przedstawia założenia filozofii egzystencjalistycznej, wskazując głównych jej twórców – podaje ogólne informacje o Camusie jako wielkim moralisście XX w. oraz jego najważniejszych utworach – *poszukuje literatury naukowej na temat twórczości Camusa, Sartre’a i innych egzystencjalistów w różnych źródłach; wykorzystuje multimedialne źródła informacji i dokonuje ich oceny – *przygotowuje referat, prezentację multimedialną na temat egzystencjalistów oraz ich wpływu na sztukę – *odczytuje dzieło sztuki (rzeźbę) nawiązujące do egzystencjalistycznej koncepcji człowieka – *podaje informacje na temat egzystencjalizmu w kinie europejskim
Psychiczna i egzystencjalna kondycja bohatera <i>Kartoteki</i>. Różewiczowski teatr absurdu T. Różewicz, <i>Kartoteka</i> (fragm. lub całość) wybrana tragedia antyczna, *Witkacy, Szewcy (przypomnienie lektur) inscenizacja <i>Kartoteki</i>, np. w Teatrze TV, reż. K. Kieślowski, 1979 (fragm. lub całość)	– przedstawia tematykę oraz problematykę dramatu – charakteryzuje i interpretuje kreację bohatera – *interpretuje postać bohatera jako współczesnego <i>everymana</i>; wyjaśnia termin <i>everyman</i> – charakteryzuje i interpretuje przestrzeń sceniczną – określa rolę chóru w <i>Kartotece</i>, porównuje z rolą chóru w teatrze antycznym; *rozpoznaje parodię – interpretuje tytuł dramatu – rozpoznaje groteskową konwencję literacką – podaje propozycję interpretacji <i>Kartoteki</i>, uzasadnia ją, odwołując się do utworu – w interpretacji utworu wykorzystuje potrzebne konteksty: historyczny, egzystencjalny, filozoficzny, kulturowy – *syntetycznie przedstawia obraz kondycji psychicznej i egzystencjalnej człowieka zawarty w dramacie; – wyjaśnia terminy: teatr absurdu, dramat otwarty; odnosi je do <i>Kartoteki</i> – *podaje główne cechy XX-wiecznego teatru absurdu	– porównuje kreację bohatera <i>Kartoteki</i> z innymi postaciami bohaterów dramatycznych – w konstrukcji bohatera rozpoznaje biografię pokolenia wojennego – porównuje kreację bohatera <i>Kartoteki</i> z „ja lirycznym” i bohaterami wierszy Różewicza – wskazuje w tekście tragizm, patos, groteskę, ironię; wyjaśnia ich wartościujący charakter – dostrzega w utworze nawiązania do dramatu antycznego, wyjaśnia ich funkcje – *rozpoznaje aluzje literackie i określa ich funkcje – charakteryzuje język utworu; wyjaśnia zawarty w nim przekaz (język przestał być narzędziem opisu rzeczywistości) – *interpretuje zdeformowanie świata przedstawionego w dramacie – *wskazuje w <i>Kartotece</i> pokrewieństwa z dramatem groteskowym Witkacego – *wyjaśnia termin antyteatr; rozważa, czy odnosi

	– *przedstawia twórczość dramatyczną Różewicza na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów – redaguje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat utworu, formułuje tezy, uzasadnia je, uczestniczy w dyskusji	się on do <i>Kartoteki</i> – *przedstawia twórczość dramatyczną Różewicza; przygotowuje na ten temat referat lub prezentację na podstawie samodzielnie znalezionych wiadomości
11. Wisławy Szymborskiej sztuka myślenia i gry językowe. W. Szymborska, <i>Obmyślam świat; *** [Nicość przeniećwała się także i dla mnie...]; Utopia.</i> S. Balbus, [<i>Poetycki warsztat Szymborskiej, fragment</i>].	– dokonuje analizy i interpretacji wierszy, m.in.: określa ich tematykę i problematykę, przedstawia sposoby kreowania świata przedstawionego – wskazuje pytania (problemy) filozoficzne obecne w wierszach Szymborskiej – rozpoznaje obecne w wierszach motywy; odczytuje ich znaczenia symboliczne – wskazuje nawiązania kulturowe (np. do Księgi Rodzaju) i określa ich funkcje – *dostrzega aluzje literackie – opisuje język poetycki Szymborskiej (np. gry znaczeniami wyrazów, wykorzystanie podobieństw brzmieniowych, rozbijanie frazeologizmów, dowcip językowy itp.) – wskazuje środki stylistyczne (np. metafory, paradoksy) i określa ich funkcje – rozpoznaje ironię i autoironię, sarkazm, *parodię; określa ich funkcje w wierszach – interpretuje wiersze, *wskazując odniesienia do filozofii egzystencjalizmu – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, wskazuje jego główne tezy i sposób prowadzenia wywodu – wykorzystuje informacje z tekstu naukowego do analizy wierszy – buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy, uczestniczy w dyskusji – redaguje dłuższą wypowiedź pisemną (np. interpretację wiersza, rozprawkę, *esej) na temat poezji Szymborskiej	– rozpoznaje filozoficzny kontekst czytanych wierszy Szymborskiej – przedstawia sposób ukazania w wierszach motywów bytu, nicości i śmierci – interpretuje sposób przedstawienia motywu utopii w wierszu Szymborskiej, *wyjaśnia, na czym polega jego reinterpretacja – analizuje język poetycki czytanych wierszy pod kątem słownictwa (np. powtarzające się rzeczowniki i czasowniki), składni, obecności potocyzmów i poetyzmów, *wymieszania konwencji i stylów – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl Szymborskiej – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wierszy (np. Szymborskiej i innego poety); pisze pracę na ten temat – wykorzystuje tekst naukowy w pogłębionej analizie i interpretacji wierszy
13. <i>Tango</i> jako dramat o władzy, społeczeństwie, kulturze, sztuce, rodzinie, języku... S. Mrożek, <i>Tango</i>. T. Nyczek, „<i>Tango</i>” <i>Ślawomira Mrożka – sztuka polska i uniwersalna</i>. Inscenizacja <i>Tanga</i> np. w Teatrze TV, reż. M. Englert, 1999 (fragmenty lub całość). Film:	– określa tematykę i problematykę <i>Tanga</i> – charakteryzuje sposoby kreowania świata przedstawionego dramatu: ▪ przestrzeń sceniczną, ▪ wygląd, zachowanie i język bohaterów, ▪ układ wydarzeń – określa obraz świata ukazany w dramacie – charakteryzuje bohaterów; ich postawy, poglądy, motywacje, udział w przebiegu wydarzeń – rozpoznaje wśród bohaterów przedstawicieli trzech pokoleń – wyjaśnia przyczyny klęski Artura – określa sposób wprowadzenia motywów: buntu pokoleniowego, ślubu, tańca; *interpretuje je w odniesieniu do tradycji literackiej – podaje różne propozycje odczytania <i>Tanga</i> (dramat o władzy, źródłach	– wskazuje w <i>Tangu</i> cechy tragikomedii rodzinnej, teatru absurdu, teatru groteski – wyjaśnia termin: teatr groteski – porównuje <i>Tango</i> z dramatem klasycznym – dostrzega nawiązania do dramatu romantycznego, interpretuje ich znaczenia – *porównuje <i>Tango</i> z dramatem groteskowym Witkacego – *dostrzega w dramacie przenikanie się konwencji literackich (np. realistycznej i groteskowej) – *syntetycznie przedstawia model nowoczesnego społeczeństwa ukazany w dramacie – wyjaśnia, jaką funkcję w dramacie pełni motyw tanga – wykorzystuje informacje z tekstu naukowego do pogłębienia interpretacji dramatu

<i>Zezowate szczęście</i>, reż. A. Munk (całość lub fragmenty). Marek Nowakowski, Górą Edek.	tyranii, społeczeństwie, rodzinie, przemianach kulturowych itp.); uzasadnia je, odwołując się do utworu – w analizie i interpretacji dramatu wykorzystuje potrzebne konteksty (np. historyczny, polityczny, społeczny, egzystencjalny, literacki) – rozpoznaje *konwencję literacką dramatu – dostrzega satyrę i groteskę, określa ich funkcje – *analizuje język i styl utworu Mrożka, dostrzega parodię i parafrazy, wskazuje ich wzorce tekstowe – *rozpoznaje aluzje literackie i określa ich funkcje – zabiera głos w dyskusji na temat dramatu, formułuje tezy i argumenty – wskazuje główne tezy tekstu naukowego; ustosunkowuje się do nich; uzasadnia swoje sądy – pisze wypowiedź argumentacyjną na temat utworu (np. rozprawkę, *esej) – syntetycznie przedstawia funkcjonowanie motywu tańca w literaturze i sztuce, sięga do źródeł informacji, opracowuje i wygłasza w klasie prezentację – przedstawia dramat groteskowy, wskazując jego charakterystyczne cechy (brak scenicznego realizmu, paraboliczność i metaforyczność, deformacje języka, parodystyczne nawiązania do dawnych konwencji teatralnych itp.) – interpretuje film <i>Zezowate szczęście</i> jako groteskowy i satyryczny obraz polskiej historii – wskazuje cechy komedii filmowej – charakteryzuje postać bohatera, dostrzegając jego groteskowość – wyjaśnia termin polska szkoła filmowa – *wymienia twórców i najważniejsze dzieła polskiej szkoły filmowej – charakteryzuje bohatera opowiadania M. Nowakowskiego <i>Górą Edek</i>; wyjaśnia, na czym polega nawiązanie do dramatu Mrożka	– na podstawie informacji z różnych źródeł gromadzi informacje o życiu i twórczości Sławomira Mrożka; przygotowuje i wygłasza referat – wygłasza mowę (np. na temat twórczości S. Mrożka); stosuje retoryczne zasady kompozycyjne oraz środki retoryczne – syntezyzuje wiadomości o dramacie europejskim, gromadzi i przetwarza informacje – syntezyzuje wiadomości o grotesce i jej funkcji w literaturze i sztuce różnych epok; *przygotowuje prezentację lub referat na ten temat – *wyjaśnia, na czym polega ukazana w filmie deheroizacja bohatera i demitologizacja polskiej historii – *zestawia <i>Tango</i> Mrożka z filmem <i>Zezowate szczęście</i>: ▪ porównuje sposoby uzyskania efektu absurdalności i groteski w każdym z dzieł ▪ porównuje teksty kultury, uwzględniając różne konteksty – *gromadzi informacje na temat polskiej szkoły filmowej – interpretuje powiadanie M. Nowakowskiego; wyjaśnia, na czym polega uniwersalność przedstawienia postaci Edka
15. Więcej niż sztuka. Białoszewski i duch eksperymentu. M. Białoszewski, Szare eminencje zachwyty; Sprawdzone sobą; Obierzyny (2); wywód jestem'u; namuzowywanie;	– analizuje i interpretuje utwory Białoszewskiego: ▪ określa ich tematykę i problematykę ▪ opisuje sytuację liryczną, postać mówiącą, bohatera lirycznego ▪ wskazuje religijne i kulturowe skojarzenia, interpretuje je ▪ wskazuje środki stylistyczne i językowe – określa ich funkcje ▪ wskazuje „gry z językiem”	– odczytuje głośno wiersze, wydobywa brzmieniowe walory tekstu – wskazuje i interpretuje specyficzne dla Białoszewskiego środki językowe: ▪ „rozbijanie” słów ▪ zmiany kategorii gramatycznych ▪ dopisywanie nowych końcówek ▪ kojarzenie słów odległych znaczeniowo na podstawie podobieństwa brzmieniowego ▪ wprowadzanie instrumentacji głoskowej

<i>Ja stróż latarnik nadaję z mrówkowca; Śmierć.</i> J. Jończyk, <i>Wychcie – drabina;</i> T. Kantor, <i>Panoramiczny happening morski. Koncert morski; Maszyna aneantyzacyjna;</i> R. Opałka, <i>Detale z cyklu Opałka1965/1– ∞</i> J. Sławiński, <i>Białoszewski: być sobie jednym (fragment).</i>	▪ określa funkcje zapisu i rozczłonkowania tekstu na wersy ▪ odczytuje przekaz (moralny i filozoficzny) – określa świat poetycki wierszy (przestrzeń, ludzi, przedmioty, działania) – wyjaśnia określenia: „poeta osobny”, „poeta rupieci”, odnosi je do utworów – określa, na czym polegały „epifanie” Białoszewskiego – określa, w jaki sposób Białoszewski mówi o sprawach egzystencjalnych: życiu, śmierci – *przedstawia stosunek Białoszewskiego do tradycji poetyckiej – wykorzystuje wiadomości z dziedziny fleksji, słowotwórstwa i składni w analizie i interpretacji wierszy – wyjaśnia termin: poezja lingwistyczna – *uzasadnia, dlaczego poezję Białoszewskiego zalicza się do nurtu lingwistycznego – określa, jak język Białoszewskiego zmienia sposób widzenia rzeczywistości – dostrzega związek poezji Białoszewskiego z tendencjami w sztuce lat 60. – przedstawia takie formy sztuki, jak happening, performance, instalacja – *wyjaśnia pojęcie eksperymentu twórczego i jego znaczenie w poezji Białoszewskiego – *określa, co jest nowym tworzywem sztuki w twórczości Białoszewskiego i innych artystów; porównuje teksty kultury – *dostrzega pokrewieństwa poezji Białoszewskiego z artystycznym happeningiem – wykorzystuje wiadomości z tekstu naukowego w interpretacji wierszy – analizuje tekst naukowy; wskazuje zawarte w nim tezy i terminy – zabiera głos w dyskusji na temat wierszy Białoszewskiego, redaguje wypowiedzi argumentacyjne, formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do wniosków z analizy – redaguje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne (w tym rozprawkę, interpretację wiersza)	▪ wytrącanie słów z ich naturalnego kontekstu – określa, jaką rolę odgrywa zapis i kształt graficzny wiersza – omawia funkcje, jakie w różnych tekstach pełnią neologizmy – *wyjaśnia słowo epifania i odnosi je do wierszy Białoszewskiego – interpretuje „odgłosy rzeczywistości” w wierszach Białoszewskiego – *przytacza informacje o znaczeniu przedmiotów w Teatrze Osobnym Białoszewskiego – gromadzi informacje (z różnych źródeł) o życiu i twórczości Białoszewskiego, w tym również o jego poszukiwaniach teatralnych – projektuje stronę internetową poświęconą Mironowi Białoszewskiemu (projekt edukacyjny) – *wyjaśnia termin neoawangarda – przedstawia tendencje sztuki awangardowej lat 60. (eksperyment twórczy, proces twórczy jako sens sztuki, twórcza aktywność odbiorcy itp.) – na przykładzie wybranych dzieł przedstawia nowe tworzywo sztuki (życie, działanie, sam twórca jako przedmiot sztuki) – *wyjaśnia, w jaki sposób twórcy neoawangardy włączali do swych utworów elementy rzeczywistości – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wybranego wiersza Białoszewskiego i jednego z zamieszczonych w podręczniku dzieł sztuki – syntetycznie przedstawia sposób pojmowania i funkcje piękna i brzydoty w literaturze i sztuce różnych epok
17. Poeta w świecie kultury i historii. Klasycyzm i ironia – jako odpowiedź na zagrożenia współczesności.	– analizuje i interpretuje wiersze: ▪ określa tematykę i problematykę ▪ opisuje sposoby kreowania świata przedstawionego (podmiot liryczny i jego relacje z autorem, sytuacja liryczna, adresat, bohater itp.)	– wyjaśnia termin: liryka roli; odnosi go do czytanych wierszy – wyjaśnia, na czym polega oszczędność formy poetyckiej w wierszach Miłosza i jaka jest jej funkcja

C. Miłosz, <i>Campo di Fiori</i>; <i>Świat (poema naiwne): Wiara, Nadzieja, Miłość;</i> <i>St. Ign. Witkiewicz; Przedmieście;</i> <i>Który skrzywdziłeś; Zakłęcie.</i> C. Miłosz, <i>O książce</i> (przypomnienie).	▪ rozpoznaje zasadę kompozycyjną, na której oparty jest utwór ▪ wyodrębnia obrazy poetyckie ▪ wskazuje motywy symboliczne i toposy (np. ogród, cmentarz, dom, jabłko, pustynia, *ziemia jałowa) i określa ich znaczenia i funkcje ▪ wskazuje środki stylistyczne i językowe oraz określa ich funkcje ▪ interpretuje przekaz (moralistyczny, filozoficzny, kulturowy, *historiozoficzny itp.) wiersza – wykorzystuje w interpretacji wierszy potrzebne konteksty: biograficzny, historyczny, polityczny, historycznoliteracki, filozoficzny, egzystencjalny, biblijny) – wskazuje, w czym poeta upatruje ocalenia wartości, ładu, człowieczeństwa – określa wskazane przez Miłosza zadania poety i rolę poezji w świecie oraz wartość słowa poetyckiego – *wyjaśnia pojęcie „wielkiego kodu”, do którego odwołuje się twórczość poety – rozpoznaje klasyczne rozumienie pojęcia „rozumu” jako mocy tworzenia wartości i przeciwstawiania się rozpacz (Zakłęcie) – opisuje postać tyrana przedstawionego w <i>Który skrzywdziłeś</i>; określa społeczny, polityczny i etyczny wymiar jego zbrodni – *rozpoznaje cechy języka poetyckiego Miłosza (np. posługiwanie się obrazowym przykładem, aforystyczność, stosowanie epitetów i metafor, przejrzystość składni itp.) – buduje ustne i pisemne wypowiedzi na temat wierszy Miłosza, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, informacje – redaguje wypowiedź argumentacyjną zawierającą wnioski z analizy i interpretacji wiersza – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wierszy Miłosza z różnych okresów twórczości – *syntetycznie przedstawia twórczość Miłosza (ewolucję „od katastrofizmu do klasycyzmu”) – odnosząc się do biografii Miłosza, wyjaśnia, dlaczego po II wojnie światowej polska literatura rozwijała się na emigracji; *podaje nazwiska najważniejszych jej przedstawicieli	– wyjaśnia, na czym polega ciągłość historycznego doświadczenia opisana w poezji Miłosza; odwołuje się do wierszy – przedstawia relacje między „naiwną” formą wierszy z cyklu <i>Świat</i> a ich doniosłym przesłaniem filozoficznym – *interpretuje wiersze z cyklu <i>Świat (poema naiwne)</i> jako miniaturowe traktaty filozoficzne – określa, jakich wartości poszukuje Miłosz w tradycji kultury (syntezuje wiedzę o twórczości poety) – dostrzega w wierszach Miłosza (np. <i>Zakłęcie</i>) ironię; interpretuje ją – interpretuje wiersz <i>Który skrzywdziłeś</i> w kontekście utworów z różnych epok ukazujących władzę tyrana – przedstawia propozycję interpretacji wierszy: formułuje hipotezy interpretacyjne i uzasadnia je na podstawie wniosków z analizy – poszukuje informacji o życiu i twórczości poety w różnych źródłach – opracowuje referat lub prezentację poświęconą sylwetce twórczej Miłosza – opracowuje mowę (np. laudację) na temat twórczości Miłosza i jego miejsca w polskiej kulturze; stosuje retoryczne zasady kompozycyjne – syntetycznie przedstawia poglądy na zadania poety i poezji w literaturze różnych epok
25. Głosy stanu wojennego	– przedstawia tematykę i problematykę opowiadań – określa sposoby kreowania świata przedstawionego (narrator i narracja,	– wskazuje (w tekście) charakterystyczne cechy stylu autorów

O. Tokarczuk, Profesor Andrews w Warszawie.	czas i przestrzeń, bohaterowie, fabuła, język i styl) – interpretuje sposoby prowadzenia narracji – charakteryzuje bohaterów – relacjonuje elementy rzeczywistości, z których budowany jest obraz stanu wojennego; określa sposób ich pokazania – wykorzystuje w interpretacji utworu (-ów) różne konteksty (historyczny, polityczny, literacki, filozoficzny)– wypowiada się na temat sposobów ukazania stanu wojennego w utworach różnych autorów – przedstawia swoje oceny i opinie, formułuje tezy i uzasadnia je na podstawie tekstów	
28. Zamieszkać w mieście. Prywatna „ewangelia”. Małe i wielkie inicjacje A. Stasiuk, Miejsce;	– analizuje i interpretuje utwór (-ory): ▪ określa jego (ich) tematykę i problematykę ▪ określa charakter świata przedstawionego i sposób prowadzenia narracji, ▪ charakteryzuje kreacje bohaterów ▪ charakteryzuje język i styl ▪ *wskazuje cechy gatunkowe (rozluźnienie rygorów powieści) ▪ odczytuje warstwę symboliczną ▪ dostrzega sakralny klimat i wskazuje jego źródła (m.in. nawiązania i aluzje biblijne) ▪ interpretuje znaczenia metaforyczne lub paraboliczne ▪ interpretuje tytuł (-y) – wskazuje problemy egzystencjalne i społeczne ukazane w czytany utworze (utworach) – w interpretacji utworu (-ów) wykorzystuje potrzebne konteksty (historyczny, biograficzny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, egzystencjalny, mitologiczny) – określa, na czym polega „lokalność” czytanego utworu – *w opowiadaniu (-ach) Stasiuka odnajduje metaforę nowoczesnego świata – *wyjaśnia termin: małe narracje – buduje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat czytanych utworów, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, informację	– *dostrzega i interpretuje warstwę mityczną utworu (-ów); dostrzega mitologizację opisywanego świata – wskazuje nawiązania biblijne i kulturowe oraz *aluzje literackie; określa ich funkcje – określa miejsce dawnej Galicji i Łemkowszczyzny w twórczości A. Stasiuka; uzasadnia fascynację pisarza tematami prowincji i pogranicza – w opowiadaniu (-ach) Stasiuka dostrzega sakralizację i desakralizację; interpretuje ich znaczenia – *analizuje sposób funkcjonowania w motywie czasu; wskazuje różne funkcje powrotu do przeszłości – *gromadzi informacje na temat twórców tzw. nowej prozy (P. Huelle, O. Tokarczuk, A. Stasiuk, S. Chwin, A. Libera) i ich wybranych dzieł; opracowuje na ten temat prezentację

31. Poetyka reportażu R. Kapuściński, <i>Podróże z Herodotem</i> (fragmenty)	– przedstawia tematykę, treść oraz problematykę czytanych fragmentów w kontekście całości utworu – analizuje utwór, wykorzystując znajomość reportażu jako gatunku literackiego – rekonstruuje pytania, na które autor poszukuje odpowiedzi – określa wynikającą z tekstu pozycję autora i jego punkt widzenia wobec opisywanej rzeczywistości – interpretuje utwór, wykorzystując różnorodne konteksty: historyczny, egzystencjalny, filozoficzny, literacki, kulturowy, religijny – wskazuje akceptację odmienności jako istotę postawy twórczej i filozoficznej Kapuścińskiego – przedstawia warsztat Kapuścińskiego jako reportażysty – *charakteryzuje indywidualny styl R. Kapuścińskiego – określa znaczenie postaci Herodota i wartości, które dostrzega w nim autor – wyjaśnia, na czym polega podobieństwo stosunku do świata Herodota i Kapuścińskiego – zabiera głos w dyskusji na temat prozy Kapuścińskiego i poruszanych w niej problemów; formułuje tezy i argumentuje je, odwołując się do tekstów autora oraz komentatorów	– wymienia rodzaje reportażu – wskazuje cechy wyróżniające pisarstwo Kapuścińskiego – charakteryzuje postawę Kapuścińskiego jako reportażysty – na podstawie czytanych tekstów wyjaśnia, na czym polega nieprzekraczalność granic kulturowych – na podstawie czytanych fragmentów charakteryzuje język i styl prozy Kapuścińskiego – *przedstawia Kapuścińskiego jako wybitnego polskiego reportażystę; sporządza kalendarium jego życia i twórczości; – *wygłasza w klasie referat na temat pisarza, ilustrując go materiałami znalezionymi w różnych źródłach
33. Reportaż jako gatunek publicystyczny i literacki.	– przedstawia charakterystyczne cechy reportażu jako gatunku literackiego – charakteryzuje różne odmiany reportażu, podaje przykłady – przedstawia specyfikę reportażu literackiego – przedstawia początki polskiego reportażu, np. H. Sienkiewicza (<i>Listy z podróży do Ameryki</i>) i W.S. Reymonta (<i>Pielgrzymka do Jasnej Góry</i>) – wymienia najczęstsze wady reportażu; ocenia pod tym kątem teksty znalezione w czasopiśmie i internecie – *pisze reportaż na wybrany temat (np. odbytej podróży, zjawisk społecznych, interesującego problemu z otaczającego życia itp.)	– przedstawia trzy szkoły polskiego reportażu i ich twórców: • reportaż społeczny Hanny Krall • *historyczno-polityczny Krzysztofa Kąkolewskiego • wojenny i podróżniczy Ryszarda Kapuścińskiego – gromadzi wiadomości (z różnych źródeł, w tym – internetowych) o reportażu i jego roli we współczesnej literaturze – *przygotowuje prezentację na temat cech i odmian polskiego reportażu oraz wybitnych reportażystów – *pisze reportaż na wskazany temat, wymagający zbierania materiału, przeprowadzenia wywiadu, pogłębienia wiedzy na dany temat itp. (np. zjawisk społecznych, życia kulturalnego, obyczajowości itp.)